Universitat de Lleida
Web de la universitat de Lleida [http://www.udl.cat/]
Pl. de Víctor Siurana, 1 E-25003 Lleida | Tel. +34 973 70 20 00

EXPOSICIÓ. **ELS COL·LEGIS DE L'EXILI A MÈXIC**

Del 22 de setembre al 7 de novembre de 2008 | Universitat de Lleida
Centre de Cultures i Cooperació Transfronterera (Campus de Cappont)

L'exili republicà de 1939, originat per la guerra civil, va suposar una veritable diàspora entre els vençuts. Diversos milers d'espanyols es van veure forçats a abandonar les seves llars, havent de reconstruir les seves vides escampats en un bon nombre de països. La majoria es va establir a França. Mèxic va acollir a una mica més de 20.000 exiliats, el segon col·lectiu més nombrós.

Una de les primeres necessitats que els republicans van haver d'afrontar va ser l'educació dels seus fills, ja que a terres mexicanes van viatjar molts nens i nenes en edat escolar. Per a això es van fundar els «col·legis de l'exili», que a més van oferir a nombrosos mestres i professors espanyols la possibilitat de guanyar-se la vida. Aquests centres van tenir com a referencia el model educatiu de la II República que, fortament influït pels principis de la Institució Lliure d'Ensenyament i el moviment de l'Escola Nova, havia assolit integrar les tendències més

Dilluns 22 de setembre de 2008

19.00h SALA D'EXPOSICIONS DEL CENTRE DE CULTURES I COOPERACIÓ TRANSFRONTERERA (CAMPUS DE CAPPONT)

INAUGURACIÓ de l'exposició: *Els col·legis de l'exili a Mèxic*, en el marc del projecte *Mèxic, l'exili retrobat*, a càrrec de Joan Viñas (rector) i Àngel Ros (alcalde de Lleida). L'exposició pot visitar-se de dilluns a divendres de 08.00 a 22.00h.

avançades i progressistes de la seva època.

L'adaptació dels refugiats a Mèxic es va veure facilitada per diversos factors. En primer lloc per la pertinença a una mateixa comunitat lingüística, però també pel suport rebut del govern mexicà, que va concedir permisos, va homologar títols, etc. L'establiment allí de les organitzacions més representatives de l'exili, com el Servei d'Evacuació dels Republicans Espanyols (SERE) i la Junta d'Auxili als Republicans Espanyols (JARE), que contaven amb els fons que les autoritats republicanes havien situat en l'estranger abans d'abandonar Espanya, fou també decisiva per a la inserció dels exiliats en la societat mexicana. Tot això va resultar clau perquè poguessin crear-se els «col·legis de l'exili», cosa que no es va repetir en cap altre país d'acollida.

Entre els denominats «col·legis de l'exili», poden distingir-se tres tipus: els centres de la ciutat de Mèxic; els col·legis Cervantes, que es van crear en diverses ciutats de províncies; i les escoles freinetistes.

El primer dels col·legis assentats en la ciutat de Mèxic va ser l'Institut Luis Vives –fundat a l'agost de 1939–, al que es van afegir pocs mesos després l'Institut Hispà-Mexicà Ruiz d'Alarcón i l'Acadèmia Hispà-Mexicana. Al poc temps, el Ruiz d'Alarcón es va veure obligat a tancar les seves portes per problemes econòmics i, per a fer-se càrrec dels seus alumnes i docents, la JARE va crear en 1941 el Col·legi Madrid. El que caracteritza a aquests col·legis de la capital és que tant el seu claustre com el seu alumnat estaven formats gairebé al complet per refugiats espanyols. Tots, a més, van rebre fons del SERE o de la JARE per a la seva creació i sosteniment durant els primers anys.

La intenció inicial dels exiliats era distribuir-se per tot el territori mexicà. D'acord, el SERE va crear a la fi de 1939 el Patronat Cervantes, per a facilitar la creació de col·legis en ciutats de províncies. Des dels primers dies de 1940 es van crear diversos centres amb la denominació comuna de Col·legis Cervantes en diferents ciutats: Veracruz, Còrdova, Torrassa, Tampico i Tapachula. A més d'aquests centres, que es van consolidar plenament, van funcionar durant algun temps altres dos, en Jalapa i en Cuernavaca. Els Col·legis Cervantes, per estar situats en ciutats on la presència d'espanyols era reduïda, van contar des del principi amb alumnat majoritàriament mexicà, el que els va fer integrar-se amb rapidesa en les comunitats en les quals es van instal·lar.

Als col·legis de Ciutat de Mèxic i als centres Cervantes es van sumar les escoles actives fundades per diversos mestres republicans, fidels seguidors de les tècniques del pedagog francès Célestin Freinet. En 1940, Patricio Rodó va crear l'Escola Experimental Freinet en San Andrés

de Tuxtla, Veracruz. Posteriorment, en 1964, José de Tàpia va fundar l'Escola Manuel Bartolomé Cossío, i en 1969 es va inaugurar l'Escola Activa Ermilio Abreu Gómez, creada per Ramón Costa Jou. Totes elles es van consolidar gràcies a l'esforç desplegat pels citats mestres, sense rebre finançament dels organismes d'ajuda, i van anar, amb diferència, les quals van contar amb major nombre de professors i alumnes mexicans.

Després d'uns inicis delicats, degut sobretot al desconeixement de l'hàbitat en el qual havien de moure's, la majoria dels «col·legis de l'exili» es van consolidar, superant fins i tot l'esgotament dels fons del SERE i de la JARE en 1949 –el període més difícil en la història dels centres situats en la capital– o la jubilació en els anys setanta dels mestres fundadors, el que va afectar especialment als Col·legis Cervantes. La seva capacitat d'adaptació va ser tal, que gran part d'aquests col·legis han perviscut fins a l'actualitat i es troben avui dia en actiu, el que només pot explicar-se per l'eficàcia dels sistemes pedagògics utilitzats, deutors en gran mesura del model educatiu liberal de la República, i per la qualitat del professorat.

En l'actualitat, diversos milers d'alumnes mexicans reben en els «col·legis de l'exili» una formació de qualitat, amb nombroses referències a la cultura i la història d'Espanya. En les seves aules es recorda, en major o menor mesura, a la República espanyola. I resulta singular que, a causa de una sèrie d'avatars de la destinació, els únics joves que avui dia celebren la proclamació de la II República, cantant el seu himne amb entusiasme, siguin bàsicament un grapat d'escolars mexicans.

P R O J E C T E
Residencia de Estudiantes

O R G A N I T Z A
Amigos de la Residencia de Estudiantes

PRODUCCIÓ I PATROCINI
C a j a D u e r o

ITINERÀNCIA A LLEIDA:

O R G A N I T Z A
Ajuntament de Lleida

C O L · L A B O R A
Universitat de Lleida
Memorial Democràtic
Consulat General de Mèxic

C O O R D I N A
S u g g e r i m e n t s
L l e i d a M e x

[+] FULLETÓ de l'exposició "Els col·legis de l'exili a Mèxic"
/export/sites/universitat-lleida/ca/serve

[+] DOSSIER de Premsa "Els col·legis de l'exili a Mèxic"
/export/sites/universitat-lleida/ca/serve

[+] WEB de l'exposició "Els col·legis de l'exili a Mèxic"
javascript:void(window.open('http://ww

[javascript:window.print()] [javascript:history.back()] [#]